

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXX 1 9 3 3 ŠTEVILKA 11

POTA IN CILJI NAŠEGA GOSPODARSTVA

(Nadaljevanje)

Naša živinoreja

Ko smo si ogledali in proučili položaj našega žita raz narodno-gospodarsko in zunanje-trgovinsko stališče, preidemo na drugo važno stroko našega poljedelstva — živinorejo.

Naše živinarstvo je izšlo iz svetovne vojne skoraj povsem upropuščeno. Ne le, da je v nekaterih predelih države primanjkovalo živine za delo, marveč je bilo stanje živine vobče radi preslabe prehrane jako neugodno.

Pred vojno — leta 1914, — je bilo v območju sedanje naše države: 6,276.855 komadov govedi, 5,233.950 komadov svinj, 1,550.776 komadov konj in 11,570.260.000 ovc.

Med vojno se je to stanje živine znatno zmanjšalo tako, da smo ob osvoboditvi šteli 4,552.220 govedi, 2,972.503 svinj, 973.578 konj in 5,249.667 ovc.

Izhajajoč iz tega stanja se je gibalo nato naše živinarstvo številčno takole:

Govedo:

1925: 4,752.220	1929: 3,728.038
1923: 3,869.985	1931: 3,871.556
1926: 3,706.019	1932: 3,812.208

Številčno stanje govedi izkazuje torej celo po stanju leta 1932 za okroglo 1 milijon glav manj nego 1920.

Konji:

1920: 1,057.578	1929: 1,140.343
1923: 1,062.893	1931: 1,168.768
1926: 1,116.858	1932: 1,156.993

Svinje:

1920: 4,849.000	1929: 2,674.800
1923: 2,496.723	1931: 3,133.164
1926: 2,806.182	1932: 2,863.177

Ovce:

1920: 6,749.667	1929: 7,735.915
1923: 7,735.915	1931: 8,425.634
1926: 7,932.845	1932: 8,510.441

Koze:

1920: 2,367.874	1929: 1,803.574
1923: 1,681.219	1931: 1.731.430
1926: 1,721.263	1932: 1,871.618

Perutnina:

1920: 14,195.968	1931: 19.010.000
1926: 16,259.608	1932: 19.466.561
1929: 17,515.977	

Čebele: (panjev):

1925: 578.000	1931: 638.689
1927: 608.120	1932: 628.758
1929: 578.000	

Iz zgorajšnjega pregleda sledi, da smo sicer v nekaterih vrstah živine v razdobju po vojni številčno dokaj napredovali; vendar pa v številu govedi, konj, svinj in ovc še nismo dosegli predvojne višine. Govedo, svinje in koze pa kažejo celo v povojni dobi dokajšnje nazadovanje.

Vzroki, da naše živinarstvo ni napredovalo tako, kot je napredovalo v industrijskih državah, kjer kultura živine ne predstavlja tako važne gospodarske stroke, so različni. Na eni strani velika mešanica pasem, od primitivne do izboljšane, nepravilna prehrana in slab zarod oplemenjakov. Na to pa se bomo še pozneje povrnili.

Živina v naši zunanji trgovini

Naše živinarstvo je igralo v naši zunanji trgovini važno vlogo. Razvil se je izvoz živine zlasti po letu 1922, ko se je izvoz na vse mogoče načine pospeševal. To pospeševanje izvoza je imelo na eni strani slabe posledice za kakovostni napredek živinoreje, na drugi strani pa je bilo utemeljeno, ob ugodnem trgu, v trgovinsko-bilančnem pogledu.

Izvažala se je tedaj živina najboljše kakovosti, ki je bila sicer namenjena za domačo razploditev. Tako se je izvozilo mnogo živine prvovrstne kakovosti; — organizacija izvoza pa je bila v toliko pomanjkljiva, da se je izvožena kakovostno dobra živina zamenjavala celo za ne enakovredno. Ta politika izvoza živine je dokajšen vzrok poslabšanemu kakovostnemu stanju naše živine.

Naš izvoz živine je bil podvržen dosledno mnogim in dostikrat nepremagljivim oviram. Iz močnega zaleta v prvih povojnih letih, se je znašel končno v mreži carinskih, deviznih in konkurenčnih težkoč, ki so znatno omajale trdno postavko, ki jo je izvoz živine v naši trgovinski bilanci dolgo vrsto let zavzemal.

Izvoz živine kaže zanimivo borbo naših izvoznikov za inozemska tržišča; zato si ga hočemo podrobneje ogledati.

Izvoz govedi

Izvoz govedi je znašal:

1923:	206.513 glav v vrednosti 845,980.000 Din
1926:	141.839 glav v vrednosti 355,315.000 Din
1929:	110.421 glav v vrednosti 275,900.000 Din
1931:	108.985 glav v vrednosti 217,665.000 Din
1932:	47.225 glav v vrednosti 62,835.000 Din

Najvažnejše tržišče za našo živino je bila vedno Italija. Italija je uvozila leta 1925 skupno 50.790 glav govedi. Od te količine je odpadlo na naš izvoz 38.636 glav, to je 77·40% celokupnega italijanskega uvoza živine. Na Ogrsko in ostale države je odpadel ostanek (na Ogrsko 6%, na druge 16·6%).

L. 1928 je porastel uvoz govedi v Italijo na 190.687 glav. V tem letu je v uvozu prednjačila Francija, ki je uvozila v Italijo 138.456 glav, odnosno 73·13%.

V letu 1929 je dosegel uvoz govedi v Italijo najvišjo točko. Uvozila je 265.702 glavi. Zopet je bila v uvozu na prvem mestu Francija s 143.694 glavami, odnosno 55·5%, Jugoslavija pa z 25·4%. Obenem se je pojavila na italijanskem tržišču Ogrska, ki je zavzela tretje mesto. Naš izvoz je znašal 1930, ko je ostal celokupni uvoz govedi v Italijo, skoraj na isti višini, ko 1929, 110.641 glav, odnosno 42·45%. Francija se je umaknila, dobili pa smo resnega tekmovalca v Ogrski, ki je povečala uvoz za 30%. L. 1931 se je pridružila tekmi za italijansko tržišče še Rumunija.

V avstrijskem uvozu govedi smo zavzemali tretje in četrto mesto za Ogrsko, Romunijo in leta 1921 pred Češkoslovaško.

Grčija je bila važno tržišče za izvoz naše govedi. Naša država je zavzemala s 86.798 komadi —32·8% celokupnega grškega uvoza govedi. Sledile so ji Bolgarija, Rusija, Turčija in Albanija.

Naš uvoz govedi je ostal na prvem mestu le do 1928, ko je upadel na 15.584 komadov in je prvo mesto zavzela Bolgarija.

L. 1929 je naša država z izvozom 19.228 komadov zavzela zopet prvo mesto; 1931 pa je zagospodarila na grškem tržišču Turčija, ki je postala na tem trgu naš najresnejši tekmeč.

Pri uvozu govedi na Češkoslovaško je bila udeležena naša država leta 1925 z le 5% celotnega češkoslovaškega uvoza govedi, — 1926 s 6·10%, — 1928 z 9%, — 1929 pa je izginila v statistiki med ostale države in se do leta 1931 ni več pojavila.

Prvo mesto je zavzemala leta 1925 Poljska, od leta 1926 dalje pa Romunija, ki ji je sledila Poljska in Ogrska; izostala je 1930 Danska, ki se je pojavila na češkoslovaškem tržišču eno leto prej in tako so ostale 1931 uvoznice govedi na Češkoslovaško le Romunija in Poljska s skupno 17.067 komadi.

Naša država je izgubila češkoslovaško tržišče radi velikega padca celokupnega uvoza govedi, ki se je znižal od 84.848 komadov v letu 1929 na 17.867 komadov v letu 1931, zlasti pa radi ostre tekme od strani Romunije, ki je hotela za vsako ceno obdržati to tržišče zase. Izgubila pa je naša država to tržišče tudi, ker je po trgovinskem dogovoru leta 1931 Češkoslovaška tako dvignila uvozno carino in takse, da je postal izvoz našim izvoznikom povsem nerentabilen in nemogoč.

Celokupni uspeh izvoza naše govedi v razdobju 1923 do 1932 kaže na osnovi zgorajšnjih razmotrivanj, da smo v izvozu govedi nazadovali, deloma radi mednarodnih prometnih in plačilnih ovir ter padca cen, deloma pa radi ostre tekme s sosedi in drugimi državami-izvoznicami živine, za okrog 125.000 komadov, odnosno 76% ter po vrednosti za preko 750 milijonov Din, oziroma 93%.

Izvoz konj je znašal:

Izvoz konj

1923:	52.479 kom. v vrednosti 207,979.000 Din
1926:	36.839 kom. v vrednosti 106,548.000 Din
1929:	36.889 kom. v vrednosti 88,500.000 Din
1931:	26.003 kom. v vrednosti 50,163.000 Din
1932:	19.906 kom. v vrednosti 25,566.350 Din

Naš izvoz konj je bil, kakor vse ostale vrste živine, usmerjen predvsem v srednje-evropske države, zlasti pa tudi v Italijo.

Italija je leta 1925 uvozila skupno 25.324 konj; od tega 18.334 kom., odnosno 73·25%, iz naše države.

Zavzemali smo na italijanskem tržišču od 1925 do 1931 dosledno prvo mesto v uvozu konj in je znašal naš izvoz:

1926:	18.224 komadov, odnosno 67%,
1929:	13.691 komadov, odnosno 68%.

V letu 1931 je celoten uvoz konj v Italijo močno upadel, a je vendar naš izvoz pri 1266 komadih dosegel 74·25%.

Drugo važno tržišče za izvoz konj je Grčija. V uvozu smo zavzemali vedno prvo mesto in uvozili:

1926: 2024 komadov, oziroma 48% celotnega grškega uvoza konj, 1928 se je povečal naš izvoz na 7790 konj, odnosno 76%; 1930 smo ob splošno padajočem uvozu konj in z ozirom na povečanje uvoza iz Albanije, upadli na 3077 komadov, to je 56%; l. 1931. smo z izvozom 2227 komadov dosegli 62% celotnega uvoza.

Naš izvoz konj je bil usmerjen nadalje v Avstrijo. Izvozili smo:

1925:	6.668 konj, — 21·0% celotnega uvoza
1929:	18.055 konj, — 38·5% celotnega uvoza
1930:	12.074 konj, — 28·0% celotnega uvoza
1931:	4.599 konj, — 15·5% celotnega uvoza

Na češkoslovaškem tržišču se nismo mogli nikdar prav uveljaviti. Izvozilo se je na to tržišče 1925: 830 komadov, oziroma 10% celotnega češkoslovaškega uvoza konj. Leta 1928 smo upadli na 505 komadov — 6%, — 1930 pa na 247 komadov — 5%.

Od 1928 dalje je prevladala na češkoslovaškem trgu skoraj izključno Ogrska in Romunija in mi smo radi konkurenčne borbe s sosedi in radi skrajno zmanjšane češkoslovaškega uvoza konj v poslednjih letih skoraj povsem izgubili ta trg.

Kakor je razvidno iz zgorajšnjega, je tudi izvoz konj tako po količini, kakor po vrednosti močno nazadoval; — po količini v razdobju 1925—1932 za povprečno 62·4%, po vrednosti pa za 87·8%.

Vzrok tega znatnega padca je, izvzemši izredne pri izvozu vobče, slaba kakovost konj; na inozemskem trgu je pričela našemu izvozu konj tekrovati zlasti Ogrska. Naša država pa je postala polagoma v inozemstvu poznana tudi kot izvoznik takozvanih »škart« konj, ki so seveda tudi slabejše plačani.

Iz vzrokov dosedanega upadanja izvoza konj po količini in vrednosti sledi, da ne moremo pričakovati v tem pogledu izboljšanja, če se ne bo v bodoče posvečalo več pažnje kakovostnemu podvigu konjereje.

(Nadaljevanje prihodnjic)

I. Kaiser

KOLIKO LJUDI LAHKO PREŽIVLJA ZEMLJA

Predno je mogoče podati kakšne prognoze o bodočem številu prebivalstva, je treba najprej vedeti, koliko ljudi živi danes na zemlji. Na to vprašanje statistika še ne more popolnoma točno odgovoriti, kajti še je mnogo predelov na zemlji, kjer prebivalstva še ni nihče štel in ga najbrže ne bo štel, ker civilizacija, ki jo prinašajo Evropeci, ni segla tako daleč. Zato so tudi cenitve prebivalstva takih predelov zemlje negotove.

Na drugi strani pa zopet ni mogoče enostavno sešteti rezultatov ljudskih štetij, ker so se štetja vršila ob različnih terminih. Mogoče bomo kedaj prišli s prizadevanjem Zveze narodov in znanstvenikov tudi do istega termina za ljudsko štetje na vsej zemlji.

Ob takih razmerah je pozdraviti, da je Zveza narodov v svojih rednih statističnih letopisih objavljala poleg uradnih podatkov o rezultatih štetij in cenitev, tako uradnih faktorjev kot Zveze same, tudi cenitve za konec vsakega leta. Iz letopisov posnemamo tele podatke o prebivalstvu na vsej zemlji, prva številka pomeni prebivalstvo brez Kitajske, druga pa skupaj s Kitajsko:

31. decembra 1927.	1.490·4	1.948·5
31. decembra 1928.	1.503·3	1.962·0
31. decembra 1929.	1.548·5	1.992·5
31. decembra 1930.	1.560·0	2.012·8
31. decembra 1931.	1.574·5	2.024·5

Kdor bi primerjal te številke, bi ne dobil prave slike o gibanju prebivalstva, ker kaže vsako leto drugačen ritem narastka. To je ravno pripisovati doslej neenotnim statistikam in cenitvam.

Tudi v cenitvah samih so velike razlike. Vzemimo n. pr. belgijski Kongo, kjer so še pred leti cenili prebivalstvo na 20·15 milij. ljudi, sedaj pa je uradna statistika prišla na število 10 milijonov ljudi. Ravno tako za najbolj številno državo na svetu ne obstoje enotne cenitve. Tako navaja kitajska služba obmorskih carinarnic 444 milijonov ljudi. Vsako leto ta uprava revidira te številke. Poleg tega pa obstojajo tudi druge cenitve. Leta 1928 in 1929 pa so izvršile štetje provincijske vlade. Za nekatere province pa so vzeti podatki iz cenitev notranjega ministrstva in Geografske družbe v Vučangu. Kakor pravijo kitajske oblasti same, so te številke samo podlaga, ki pa se more znatno izpreminjati.

Da se vidi, koliko je pripisovati zanesljivosti končnemu številu prebivalstva na zemlji, navajamo one države in dežele, kjer se ljudsko štetje ni izvršilo in kjer smo navezani samo na cenitve. Na posameznih kontinentih so tile predeli, oziroma njih prebivalstvo samo cenjeni (v milij.):

A f r i k a. Dve neodvisni državi: Abesinija 5·5, Liberija 2·5, nadalje belgijski Kongo 10·0, angloegiptovski Sudan 5·5, portugalske kolonije: Angola 2·5, Gvineja 0·34, Mozambik 4·0, Španski Maroko 0·75, med mandatnimi ozemlji pod belgijsko upravo Ruanda Urundi 3·5 in pod francosko upravo del Toga 0·75. Skupno imajo te dežele 36,400.000 ljudi, vsa ostala Afrika pa je imela po statistiki Zveze narodov za konec leta 1931 107·0 milij. ljudi. Že iz tega je razvidno, da je še vedno velik del zemlje glede števila prebivalstva nepreiskan. Afrika šteje skupno 137·4 milij. ljudi.

A m e r i k a. Tu imamo samo dva predela, kjer ni bilo ljudskega štetja: Ekvador z 2 milij. in holandsko Gvajano (Surinam) z 0·15 milij. To je v primeri z ostalim prebivalstvom vse Amerike malo, saj šteje

vsa Amerika 255·4 milij. ljudi. Toda vpoštevati je treba dejstvo, da so podatki za ostale države negotovi, ker so se vršila štetja že zdavnaj in tako tudi novejša cenitve nimajo prave podlage. Tako na primer se je vršilo štetje v državah Peru l. 1876, Paragvaj l. 1899, Bolivija l. 1900 in Urugvaj l. 1908.

Azija. Poleg Kitajske, o kateri smo že spregovorili, so negotovi podatki tudi za naslednje predele (cenitev za Kitajsko se nanaša tudi na Mandžurijo, Mongolijo, Turkestan in Tibet): Afganistan 7·0, avtonomne arabske države 7·0 milij., Irak 3·3, otoki Bahrein 0·12 in Bhutan 0·25 milij., Nepal 5·6 ter Perzija 9·0 milij. Med kolonijami nimamo podatkov ljudskega štetja za angleški otok Sokotro 0·012, Transjordanijo 0·3 in Saravak na severnem delu Bornea 0·6 milij. ljudi. Skupno štejejo vse države in predeli, kjer ni bilo ljudskega štetja, v Aziji, tudi Kitajska 483,180.000 ljudi, to je skoro polovica azijskega prebivalstva, katerega ceni Zveza narodov na 1.105·4 milij.

Oceania. Tu ni bilo ljudskega štetja na nekaterih otokih kot n. pr. Novih Hebridih (anglofrancoski kondominij), Nauru itd. Poleg tega ni podatkov (razen cenitev seveda) o prebivalstvu vzhodnega dela Nove Gvineje) 0·82 milij.

Avstralija z Oceanijo šteje 9·92 milij., Evropa z Rusijo vred 510·35, Gvineje 0·82 milij.

Skupno štejejo po stanju konec l. 1931 na zemlji 2.024·5 milij. ljudi, od te vsote pa odpade 523·5 milij. ljudi na cenitve. Torej četrtnina števila prebivalstva bazira na cenitvah.

V informacijo navajamo po cenitvah za 1931 še velike bloke z ogromnim številom prebivalstva: USA 124·45 milij., Brazilija 42·72 milij., Kitajska 450·0 milij., Indija (brit.) 355·8 milij., Rusija všteti Azijo 163·2 milij., holandska Indija 61·9 milij., Japonska 65·5 milij. (brez kolonij), Evropa: Nemčija 64·78 milij., Francija 41·95 milij., Italija 41·48 milij., Anglija 46·2 milij. Tu se vidi, kako gosto je prenaseljena Evropa posebno v nekaterih državah, kjer pa je tudi prirastek stalno znaten.

Naravni prirastek.

Po zadnjih statističnih podatkih za 1932 (v oklepajih navajamo podatke za 1913, da se vidi velik padeč rojstev v nekaterih državah na svetu) iz »Wirtschaft und Statistik« je znašal prirastek (presežek rojstev nad smrtnimi slučaji) v teh državah: Japonska 15·2 (13·8), Rumunija 14·2 (16·0), Portugalska 13·2 (11·8), Holandija 13·0 (15·9), Jugoslavija 12·2, Bolgarija 12·2, Kanada 12·2 (15·5), Litva 12·1, Španija 11·9 (8·3), Italija 9·2 (13·0), br. Indija 8·4, Češkoslovaška 6·9, USA 6·6, Letonska 5·7, Madjarska 5·2, Belgija 5·0, Švica 4·6, Irska 4·5, Nemčija 4·3, Vel. Britanija 3·5 (9·9), Švedska 2·9 (9·5), Estonka 2·7, Francija 1·4 (1·5), Avstrija 1·3 (5·7), (za Rusijo ni novejših podatkov, zadnje objavlja Statistični letopis leta 1932/1933 za leto 1928: R. S. F. S. R. 23·9, Ukrajina 20·8, 1929 17·7, 1930 13·9, Bela Rusija 12·2. Ti podatki se nam ne zde popolnoma točni, ker so odločno previsoki, toda tudi odstotek rojstev je v Rusiji največji in znaša nad 40 pro mille, česar ne dosežejo druge države. Vsekakor je gotovo, da je v pogledu naravnega prirastka Rusija na prvem mestu.

V naslednjem smo zbrali podatke o naravnem prirastku v absolutnih

številih za one države, kjer ta prirastek presega 100.000 ljudi letno. Privzeli smo edino Francijo v svrhu primerjave.

Evropa:

Prebivalstvo 31. decembra 1931	Prirastek v tisočih
Anglija	46.200 163 (1932)
ČSR	14.823 106 (1931)
Francija	41.950 61 (1932)
Italija	41.477 386 (1932)
Jugoslavija	14.080 166 (1929)
Holandija	8.062 106 (1932)
Nemčija	64.776 306 (1931)
Poljska	32.176 445 (1932)
Rumunija	18.300 326 (1931)

Za vso Evropo navaja Statistični letopis Zveze narodov za leto 1930 naravnega prirastka 2,805.000 ljudi. Po zadnjih statističnih podatkih istega letopisa je znašal naravni prirastek leta 1928 v Rusiji celih 2,894.000 ljudi, torej približno isto kot v vsej Evropi, ki šteje še enkrat toliko prebivalcev kot Rusija.

Za izvenevropske države nimamo na razpolago toliko statističnih podatkov, vendar nam že razpoložljivi kažejo čisto drugačno sliko kot evropski narodi.

Afrika:

Prebivalstvo 31. decembra 1931	Prirastek v tisočih
Egipt	14.920 367 (1930)
Alžir	6.650 98 (1931)

Amerika:

Kanada	10.460 136 (1931)
U. S. A.	124.450 961 (1930)
Mehika	16.800 318 (1931)
Argentina	11.659 175 (1931)
Kolumbija	8.400 140 (1930)

Azija:

Indija	271.500 1.808 (1930)
Japonska	65.500 862 (1931)
Koreja	21.450 390 (1930)
Formosa	4.700 117 (1930)
Filipini	12.504 176 (1930)

Rusija:

163.300 2.300 (cen.)

Številke so porazne za belo pleme. Japonska, ki ima polovico manj prebivalstva kot USA, zaostaja za njimi za komaj 100.000 presežka. Še hujša je Koreja, ki ima prebivalstva komaj tretjino toliko kot Japonska, presežek pa je malo manjši kot polovica japonskega presežka. V Evropi sami so edino slovanske države na dobrem, deloma še nekatere latinske. Zato tudi Nemci stalno pišejo o slovanski nevarnosti, ker prihajajo vedno bolj v sličen položaj kot Francozi. Nemški odstotek rojstev je sedaj že manjši kot francoski: leta 1930 je znašal nemški odstotek 1·75, francoski 1·8, leta 1931 je padel nemški odstotek na 1·6, francoski pa samo na 1·74. Edino, kar daje Nemcem prednost pred Francozi in nekaterimi drugimi narodi, je nizka umrljivost, drugače pa so obnovitveni viri evropskih narodov ravnotako usahnil, kot je pred leti bilo to izrazito samo

v nekaterih državah, ki da propadajo, kot so škodoželjno pisali nemški publicisti, ki so s tem samo zakrivali splošen propad zapada, v katerega je šteti tudi Nemčijo. Najbolj se Nemci boje Poljakov, češ, da bodo l. 1950 po številu prebivalstva dosegli Nemčijo.

Narodi Evrope postajajo stari in ostajajo brez otrok.

To bi bila najtočnejša označba današnjega časa za zapadnoevropske narode. Kajti s tem, da se rodi vedno manj otrok, se izpremeni vsa slika prebivalstva po starosti in prevladujejo starejši ljudje, dočim je mladina redkejša kot pri drugih narodih, ki ostajajo mladi zaradi velikega dotoka mladine. Gospodarske in politične posledice tega postajajo vedno težje in hujše.

Koliko ljudi lahko preživi zemlja

Ob znatnem prirastku prebivalstva pa zanima naravno ljudi vprašanje, koliko ljudi pa more sploh preživljati zemlja. Teoretično se da odgovoriti na to vprašanje, da je število zemeljskih prebivalcev z ozirom na veličino potrebe beljakovine posameznika skoro praktično neomejeno. Toda računati je treba s sedanjim stanjem moderne tehnike in eventuelnimi bližnjimi iznajdbami, ki bi postavile prognoze na sigurne temelje. Najbolj znana je cenitev znanega geografa Pencka, ki prihaja do zaključka, da more na zemlji ob visoko razviti kulturi in gospodarstvu živeti 8 milijard ljudi namesto dosedanjih 2 milijard. Penck vpoštevava pri tem važne faktorje, ki določajo gostoto prebivalstva.

Sicer pa je to vprašanje v zemljepisju že staro in datira s konca preteklega stoletja. Tedaj je cenil geograf Ravenstein možno prebivalstvo na zemlji na 6 milijard ljudi, kasneje Losch pa na 7 milijard. Pred vojno je računal Ballod (1912) z ozirom na življenjski standard raznih narodov, da lahko živi (pri ameriškem merilu, da je potrebno 1·2 ha površine za preživljanje človeka) na zemlji 2 milijardi ljudi, pri nemških razmerah (0·5 ha na prebivalca za preživljanje) 5·6 milijarde, pri japonskih razmerah, kjer že 0·125 ha redi človeka, pa na 22 milijard ljudi. Pri tem je vpoštevati, da na Japonskem živi izredno mnogo ljudi od morja, kar drugje ni mogoče. Donos japonskega morskega ribolova cenijo za l. 1928 na 340·6 milij. jenov, 2,491.400 ton rib. Tako visokih števil ne dosega nobena druga država, kot kažejo statistike, ki so nam na razpolago. Ribolov je vrgel na primer v Angliji l. 1930 1,189.300 ton, na Norveškem 1,140.900 ton.

Kot smo že omenili je najbolj znana cenitev odličnega geografa Albrechta Pencka iz leta 1924, katero je kasneje sam izpopolnil. Tudi ostale novejšje cenitve se gibljejo okoli 6 do 8 milijard ljudi. Kritike, ki jih je bilo čitati o Penckovih številkah, so predvsem povdarjale, da so cenitve možnosti previsoke. Tako n. pr. cenil Franck, da je v Avstraliji prostora največ za 120, v najslabšem slučaju za 170 milijonov ljudi, Penck pa prihaja do cenitve 450 milijonov. Za približno predstavo Penckovih cenitev navajamo (po Adolfu Wagnernju) te-le podatke:

	sedanji odstotek prebivalstva pri 2 milj. ljudi	možni odstotek pri 8 milj. ljudi
Evropa in Azija	80	26
Afrika	7	29
Avstralija	0·5	6
Sev. Amerika	9	14
Juž. Amerika	3·5	25

V splošnem se računa, da se je prebivalstvo zemlje v 100 letih podvojilo, kajti leta 1800 so cenili prebivalstvo zemlje na 775 milij. ljudi, 125 let kasneje pa na 1.900 milijonov. Po tem računu bi že v začetku 22. stoletja dosegli najvišje možno stanje prebivalstva, kolikor ga lahko preživi zemlja. Toda pri tem je treba vpoštevati, da je v zadnjih 50 letih prebivalstvo v nemali meri naraščalo zato tako zelo hitro, ker so se odpirale nove deviške zemlje, zlasti pa je obsegel moderni promet ves svet. Takih delov sveta je vedno manj in kmalu bo vsak košček zemlje izkoriščen po ljudeh v vsakem oziru.

Seveda ne vemo pri teh računih, kaj nam bo prinesla moderna tehnika, zlasti pa kemija, ki gotovo še ni dosegla svojega viška. Poleg tega je šele sedaj znanost začela v prvi vrsti misliti na kmetijstvo in povečanje njegove produkcije deloma iz militarističnih, deloma iz avtarkističnih razlogov. Vsekakor moramo od te strani pričakovati novih gospodarskih možnosti izkoriščanja zemeljskih dobrin, kar bo povzročilo, da bo mati zemlja lahko preživljala še več ljudi kot jih navajajo pričujoče cenitve.

Razdelitev prebivalstva po klimatičnih conah si zamišlja Penck takole: umerjena cona bo preživljala tri osmine, tropični kraji pa 5 osmin. Danes živi 72% prebivalstva v umerjenih krajih, samo 28% pa v tropičnih krajih. Toda vprašanje je, če bodo ti ljudje živeli v tropah, ker so prilike neugodne, gotovo pa je, da se bodo preživljali s produkcijo iz tropičnih krajev, kjer je plodovitost zemlje največja. Na drugi strani pa dokazujejo geografi s številkami izredni dvig prebivalstva v tropih, kar ni pripisovati samo plodovitosti dosedanjih prebivalcev, ampak predvsem doseljevanju, ker je subtropična cona že prenapolnjena.

Končno podajamo še interesantno cenitev o možnosti, koliko prebivalcev bodo preživile bodoče velesile, ki bodo pa druge kot so sedanje, odnosno bodo nekatere izmed sedanjih še pridobile, druge pa zopet izgubile.

Tako bodo imeli

	imajo sedaj (1931)	bodo imeli (2.200)
Brazilijska	43	1.200
Kitajska	450	nad 600
USA	124	ca. 600
Rusija	163	ca. 600

Seveda nismo v ta račun pritegnili dveh največjih kolonijalnih velesil Anglije in Francije, ker je vprašanje, kakšne bodo tedaj kolonijalno-politične razmere. Sedaj šteje britanski imperij (brez Irske, mandatnih ozemelj in kondominija na Novih Hebridih) 474 milijonov ljudi, možnost pa ima za preživljanje okoli 600 milijonov. Francoski imperij (brez mandatnih ozemelj in kondominija na Novih Hebridih) šteje sedaj 101 milijon ljudi, možnost pa ima za preživljanje skoro 200 milijonov, toda kot v Angliji tako tudi v Franciji sami ni računati na toliki prirastek prebivalstva, kar pomeni, da se bo kolonizacija posebno Francije izvršila s priseljenci.

Prostora za preživljanje je torej za vse ljudi na zemlji, kar zveni v današnjih časih brezposelnosti, bede krize itd. paradokсно. Toda na vprašanje, zakaj danes zemlja ne more preživljati prebivalstva, odgovarjajo najštevilnejše gospodarske teorije.

D. P.

DR. MARTIN LUTHER KOT NARODNI GOSPODAR

Luthra pozna večina le kot reformatorja. Nekateri vedó tudi še, da je prevedel Sveto pismo. A da se je pečal z vprašanji navadnega gospodarstva, to ve le malokdo. In vendar se je temeljito bavil s problemi tedanjega gospodarskega položaja. Ti problemi imajo veliko sličnost s sedanjimi modernimi, in pri njih obravnavanju in reševanju se je postavil Luther v isto vrsto z narodnimi gospodarji sedanjega časa, enostavno idoč preko učenjakov klasične šole, takozvanega gospodarskega socializma itd. Le z nazoni merkantilizma se njegovo narodno gospodarsko mišljenje krije. A tudi tukaj so njegovi nazoni modernejši; kajti današnje pojmovanje o narodnem gospodarstvu, ki hoče povsod zavladati, je prav za prav v svojih načelih oživljeni merkantilizem.

Izvajanja in nazoni dr. Luthra o teh vprašanjih so po večini vsebovani v spisu »Von Kaufhandlung und Wucher, 1524«. V drugih spisih in pismih vidimo le tjinsem kakšno krajšo opombo.

Kakor danes so bile tudi takrat cene takšne, da so jih smatrali vobče za previsoke v razmerju z dohodki. Ljudstvo je iskalo krivca in ga je našlo v kupčiji (»Kaufhandel«), v monopolih (»Monopolia«) in družbah (»Gesellschaften«). To vprašanje, za katero se je ljudstvo najbolj zanimalo, je Luther najprvo zagrabil in je pojasnjeval na zgodovinskih zgledih, da je »trgovina potrebna stvar, ki je ne moremo pogrešati«; pri svojem dokazovanju se je posluževal celó svetega pisma Stare zaveze in je dokazoval ljudstvu, da je trgovina nekaj samoobsebi umevnega, nekaj v svetovnem gospodarstvu organično rastočega.

Iz obravnavanja tega vprašanja prehajamo k temu, kar je tudi danes začetek in konec vsega gospodarstva: Stroški in cena! Značilno za Luthrovo prednost napram tedanjemu času je dejstvo, da ga vprašanje vrednosti, ki igra pri poznejših gospodarskih naziranjih veliko vlogo, prav nič ne zanima. Na prosto tvoritev cen gleda Luther s strani obrata in s tržne strani. Pri prvem opazovanju jemlje v račun transportne stroške, »delo« trgovca, in pa njegov riziko, ki ga označa kot »trud in nevarnost«. Tu je torej v ostrem nasprotju do Marxove šole, ki noče priznati rizika. S tem so javno ovrženi poskusi gotovih smeri, ki hočejo pokazati Luthra kot pristaša Marxove smeri. Glede tvoritve cen na trgu pravi Luther, da se cena tako tvori, . . . »wie der gemeine Markt gibt und nimmt, oder wie Landesgewohnheit ist zu geben und zu nehmen«.

Vidimo, da se ti stavki popolnoma krijejo z izreki modernega nauka o narodnem gospodarstvu: ponudba in povpraševanje določata ceno ob upoštevanju vseh krajevnih in časovnih kolebanj. Luthrova previdna definicija »der gemeine Markt und Landesgewohnheit« nam pravi, da mu je bilo tovrstno vplivanje prav dobro znano.

Uvodoma omenjenih visokih cen pa po mnenju Luthra ni mogoče odpraviti s prostovoljnimi akcijami gospodarstva. In tako predlaga (kakor se to tudi danes godi), »daß weltliche Obrigkeit hier vernünftige redliche Leute setze und verordnete, die allerlei Ware überschlügen mit ihrer Kost und setzten danach Maß und Ziel, was sie gelten sollen«. Z eno besedo: pametni in pošteni ljudje naj določijo cene. — Luther misli torej na naše cenitvene komisarje.

Glede splošne enakomerne določitve cen si pa Luther ne dela ni-

kakšnih iluzij in izraža to z besedami: »Die Ware ist nicht alle gleich, so holt man die eine ferner denn die andere, geht auf eine mehr Kost denn auf eine andere, daß es hier alles ungewiß ist und bleiben muß«. Kdo ne misli pri teh besedah na težkoče, ki se pojavljajo pri pogajanjih o znižanju cen!

Če se nadalje dr. Luther zavzema za doseg boljše plačilne in trgovske bilance, mislimo nehoté na zahteve te ali one moderne industrijske ali gospodarske zveze. Pritožuje se, da kupuje Nemčija sukno v Angliji, »und der König von Portugal sollte auch weniger haben wenn wir ihm seine Würze ließen« (portugalski kralj bi tudi manj imel, če mu ne bi mi odkupili njegovih dišav). — Takrat je imela Portugalska monopol v trgovini z dišavami —. Sejem v Frankfurtu, ki je bil tedaj merodajen, je vsled velike razprodaje inozemskega blaga najbolj pripomogel do te od Luthra kritizirane trgovske bilance; in Luther izrazi vso svojo jezo v tehle besedah: »Frankfurt ist das Silber- und Goldloch dadurch aus Deutschem Lande fließt, was nur quillt und wächst, gemünzt oder geschlagen wird bei uns«. Če ga nadalje še slišimo, ko reče »alle Lande sind mit Zinsen beschwert und ausgewuchert«, moramo reči: čisto tako kot danes!

Pri študiju Luthrovih spisov je torej človek naravnost prisiljen, da primerja ono dobo s sedanjim časom; prav čuditi se moramo, kako se je znal Luther živeti in vmisliti v ta navidez mu tuja gospodarska vprašanja in kako je znal oblikovati praktične predloge, kojih uresničitev danes deloma doživljamo.

V. Š.

STABILIZACIJA V SVETOVNI TRGOVINI

Na stabilizacijo v svetovni trgovini se je moglo sklepati že v prvem letošnjem četrtletju. To potrdijo tudi zaključki drugega četrtletja. Obseg svetovne trgovine se je od prvega letošnjega četrtletja na drugo četrtletje sicer zmanjšal, kar je pač sezíjski pojav, a padeč je bil relativno manjši kot v drugih letih. Vrednost zunanje trgovine v 52 državah, ki znaša okoli 90 odstotkov vse svetovne trgovine, je padla po podatkih revije »Wirtschaft und Statistik« za 2·1% na 22 milijard mark, dočim je bil istodobni lanski padeč še šestodstoten in padeč v letih 1925—28, torej še pred izbruhom svetovne krize, povprečno petodstoten, pač zmeraj le kot sezíjski pojav.

Vse številke, o katerih govorimo, so preračunjene na zlato podlago in je valutno kolebanje torej izločeno. Na razlike v cenah, ki so medtem nastopile, se pa statistika ni mogla ozirati. Ker so cene vobče še nekoliko padle, bi bilo sklepati, da obseg trgovine v nasprotju s podanimi številkami sploh ni nazadoval.

Evropskih držav je v gornji statistiki upoštevanih 26; in zanimivo je, da je v teh državah trgovina narasla tudi po vrednosti, za 1 odstotek na 13·8 milijarde, dočim je zunanja trgovina 26 **izvenevropskih držav** padla za 6·8 odstotka na 8200 milijonov mark. A tudi pri teh državah je padeč manjši kakor povprečno v letih 1925—28.

Skupno je narasel v evropskih državah uvoz za 0·9% na 7800 milijonov mark. Daleko nad povprečnost je narasel uvoz v skandi-

navskih državah, kar je pač razumljivo, ker tam pozimi uvoz vsled podnebnih razmer itd. ni posebno velik. Zelo je narasel tudi uvoz v Češkoslovaški, Švici, Italiji, Španiji in v raznih obdonavskih državah. Zanimivo je tudi, da je dvignila Rusija v drugem letošnjem četrtletju svoj uvoz za 16·4% na 223 milijonov mark, čeprav ga je bila od lani na letoš znižala za več kot za polovico, o čemer poročamo na drugem mestu. Neznatno je narasel uvoz Anglije, za 1·8% na 2145 milijonov mark. Uvoz Nemčije je padel za 6·2% na 1010 milijonov. Padec francoskega uvoza za 6 odstotkov na 1212 milijonov mark ima svoj vzrok najbrž v zelo velikih nakupih prvega četrtletja.

O izvožni trgovini Evrope je treba omeniti, da je valutna konkurenca Anglije svoj pomen menda precej izgubila; vsekakor je padel angleški izvoz za 4·6% na 1228 milijonov mark, dočim je ostal izvoz Nemčije s 1188 milijoni v bistvu neizpremenjen. Lani je v isti dobi padel izvoz Nemčije za 14 odstotkov, dočim je izvoz Anglije narasel za 8 odstotkov. Morda se zrcali v teh številkah nekakšno pomirjenje konkurenčnih razmer na evropskih trgih, ki morejo sprejeti večji del evropskega industrijskega izvoza. Tudi pojavi v drugih evropskih državah potrjujejo to domnevo.

V 26 izvenevropskih državah je padel uvoz za 5·1% na 4 milijarde, kar je odstotno prav toliko kot v povprečnosti let 1925—28. Prav zelo se je znižal uvoz Japonske, za 12 odstotkov na 413 milijonov mark, in pa uvoz Britanske Indije, za 10·3% na 297 milijonov mark. Čudno je pa, da je padel uvoz Zedinjenih držav kljub razvrednotenju dolarja samo za 1·2% na 1116 milijonov mark. Splošno se pa opazuje neka trdnost v uvoznem gibanju izvenevropskih držav. Pri Braziliji in pri Južnoafriški uniji se ugotavlja celo naraščanje uvoza.

V izvozu izvenevropskih dežel, ki je padel skupno za 8·7% na 4200 milijonov mark, je bilo sezijsko nazadovanje skoraj splošno manjše kot bi sezija to zahtevala. Japonska je svoj izvoz celo povečala za 24·9% na 398 milijonov, najbrž s pomočjo svojega denarnega razvrednotenja. Obratno so pa ameriške Zedinjene države za 8·1% manj izvozile kot v prvem četrtletju in je padel njih izvoz na 1253 milijonov mark.

Skupno je bila svetovna trgovina drugega letošnjega četrtletja za 15·3 odstotka manjša kot v isti lanski dobi, in sicer v 26 evropskih državah za 13·6 odstotka manjša, v 26 izvenevropskih državah pa za 18 odstotkov manjša. Splošno se pa more ugotoviti, da se je konjunktorno padanje v svetovni zunanji trgovini v bistvu ustavilo in da se kažejo tudi že nove tendence dviganja.

Zir.

NAŠE GOSPODARSTVO V OKTOBRU IN NOVEMBRU

Svetovnopolična aktivnost je še vedno znatna. Nemčija je 14. oktobra izstopila iz Zveze narodov ter so se dne 11. novembra vršile volitve glede odobravanja nemške zunanje politike, ki so dale veliko večino Hitlerju. Poleg tega pa so se začela tudi pogajanja med Rusijo in Unijo. Kakor pravkar poročajo iz Washing-

tona, so ta pogajanja sedaj ugodno zaključena, kar bo dovedlo predvsem do živahnih trgovinskih zvez med obema državama. Gotovo pa bodo velikega pomena tudi politične posledice tega sporazuma, ker vse kaže, da se bosta obe državi postavili v bran japonski ekspanziji, ki jima postaja nevarna.

Eksperimenti v USA se še nadaljujejo. Kakor smo že v prejšnjem pregledu pisali, je nastopilo v gospodarskem položaju v USA poslabšanje. To dokazujejo statistični podatki o ameriški produkciji v mesecu oktobru t. l. Meseca oktobra je znašala produkcija jekla 2,112.000 ton v primeri s 3,204.000 tonami v juliju, ko je bil vzgon na višku. Nadalje je znašala v oktobru produkcija železa 1,343.000 ton (julija 1,819.000 ton), avtomobilov pa 99.000 voz (julija 179.000). Število konkurzov je naraslo od 1.116 v septembru na 1.206 v oktobru. Tudi promet v detajlni trgovini se ni znatno povečal. Zmanjšala se je tudi dostava vagonov itd. Zaradi tega hoče predsednik Roosevelt nanovo poživeti gospodarsko življenje. Sklenil je nakupovati zlato tudi v inozemstvu, da na ta način pospeši padec dolarja in s tem prisili ameriško gospodarstvo k povišanju notranjih cen. Kajti končna namera Roosevelta je doseči nivo cen iz leta 1926, kar pomeni, da se mora dolar še razvrednotiti. Posledice tega niso izostale. Dolar je začel ponovno padati, čeprav so bili nakupi zlata v inozemstvu manjši kot se je pričakovalo. Toda medtem pa se je angleški funt ločil od dolarja in ostal na prejšnji višini v primeri s francoskim frankom. Dolar pa je zopet padel za več odstotkov. Preje je znašal že dalj časa tečaj dolarja v Londonu ca. 4,87, torej približno toliko kot nekdanja pariteta, sedaj pa je tečaj nad 5,20 (dolarjev za 1 funt). S tem se je tekmovalni pad funta šterlinga ustavil in najnovejše vesti vedo celo poročati, da je angleški intervencijski fond začel intervenirati v korist franka. Vsekako je položaj na valutnih trgih dosti nejasen, kar se vidi že iz tega, da je 17. in 18. novembra nastopil dvig tečaja dolarja. Amerika se nahaja danes v težkem položaju, ker se je zaradi uničevanja vrednosti dolarja začel beg kapitala, ki je zavzel ogromne dimenzije in vznemiril tudi oficijelno politiko. Zaradi ameriških razmer je danes vse gospodarsko življenje na svetu v znamenju labilnosti, kar vsekakor otežkoča trajno izboljšanje gospodarstva.

Že v prejšnji številki smo pisali o uspehu avstrijskega notranjega posojila. Po končnih podatkih (vpis posojila je bil zaključen 25. oktobra) je vpisalo 88.065 vpisnikov nad 266 milijonov šilingov. Ker je bilo posojilo izdano v blokih po 100 milij. šil. je finančno ministrstvo dodelilo velikim vpisnikom nekoliko manjše vsote, poleg tega pa je ustanovila poseben blok 20 milijonov šilingov, ki so ga prevzeli oni vpisniki, ki so podpisali najmanjšo možno vsoto: 1 petino srečke, torej za 100 šilingov. To je dokaz, kako država lahko absorbira s tržišča kapitala velike vsote, če ga ni zanemarjala v prejšnjih letih.

Naš kapitalni trg kaže znake izboljšanja. Te dni smo brali, da zagrebške banke dovoljujejo zopet posojila, seveda v majhnem obsegu. Najbolj pa se pozna izboljšanje na trgu vrednostnih papirjev, kjer je velik interes dvignil tečaje državnih papirjev. Tako so dne 17. novembra znašali na zagrebški borzi tečaji (v oklepajih podatki za 31. oktober 1933): 7% investicijsko posojilo 51,50 do 55,— (50,— do 51,50), agrarji 27,— denar (26,— do 27,—), vojna škoda promptna 260,— do 263,— (246,— do 247,—), za ultimo decembra 260,— do 263,— (246,— do 247,—), begluške obveznice 36,— denar (36,— do 37,50), 8% Blerovo posojilo 37,— do 41,— (36,— do 36,50), 7% Blerovo posojilo 34,— do 39,— (34,50 do 35,—). Vendar pa je dvig predvsem ugotovljen v vojni škodi, kjer prevladujejo nakupi malih ljudi. Saj je govoric, da je Poštna hranilnica prodala na obroke vojne škode za okoli 30 milijonov nominala ali za približno 7 do 8 milij. Din. Poleg tega je začela Poštna hranilnica dajati tudi lombardna posojila na škodo.

Poleg tega je prišla tudi te dni iz Beograda vest, da bo vlada predložila novo rešitev vprašanja kmetijskih dolgov, poleg tega bo na novo urejeno vprašanje bank, ukinjen posredovalni postopek itd. Vendar v trenutku, ko to pišemo, ni znano ničesar natančnejšega o ukrepih vlade. Pričakujemo pa, da bodo v resnici taksi kot jih je označil predsednik vlade dr. Milan Srškić, to se pravi, da bodo vpoštrevani vsi upravičeni interesi posameznih stanov. Predložen je bil tudi skupščini državni proračun za 1934/1935, katerega detajli tudi še niso znani.

Novi državni proračun se bistveno ne bo izpremenil po diskusijah v parlamentu. Zato prinašamo par podatkov za primeru z dosedanjimi proračuni v milijonih Din:

	splošna drž. uprava	drž. podjetja	skupno
1931/1932	8.522·4	4.687·9	13.210·3
1932/1933	7.575·1	3.748·1	11.323·2
1933/1934	6.989·9	3.448·4	10.438·3
1934/1935	6.914·4	3.256·9	10.171·3

Predlog proračuna ne izkazuje posebnega zmanjšanja, čeprav bi bilo v interesu našega gospodarstva, da se izdatki še bolj znižajo radi vedno večjega deleža državnih davkov pri narodnem dohodku, ki stalno pada. Toda pod gotov minimum državnih izdatki ne morejo. Poleg tega je treba vpoštevati tudi dejstvo, da se proračunski izdatki pri nas pač izvršujejo v toliki meri, kolikor jih omogočajo dohodki.

Nadalje je stopila dne 1. novembra v veljavo **nova potniška tarifa** na naših državnih železnicah. Nova potniška tarifa pomeni delno zvišanje voznin, ker so se znižale voznine le na kratke proge to pa v glavnem zato, da bi posekale železnice konkurenco avtobusov, ki je posebno občutna na kratkih progah. Železnice si od novih voznin obetajo povečanje dohodkov za več desetina milijonov Din. Te potrebujejo za svojo sanacijo, ker so dohodki radi nazadovanja prometa padli, država pa zopet ne more kriti vsega primanjkljaja, posebno investicij ne.

Poleg tega so se začela te dni v Rimu **pogajanja med našo državo in Italijo**, ker slednja zahteva zvišanje svojih uvoznih carin na živino. Italija je že lani dosegla zvišanje carin na uvoz živine v novi trgovinski pogodbi, ki je stopila v veljavo dne 1. septembra lani. Posledice te nove tarife, ki je bila za nekatere vrste živine, posebno za živo živino naravnost prohibitivna, niso izostale, kajti naš izvoz živine je padel na minimum, poleg tega pa so tudi cene katastrofalno padle. Že sedaj tvorijo italijanske uvozne carine več ko 100% vrednosti uvoženega blaga in naše blago izpodriva Madjarska. S povišanjem carin na živino in uvedbo kliringa med obema državama je dosegla Italija znatno izboljšanje svoje trgovinske bilance z nami. Naša trgovina z Italijo je bila leta 1929 aktivna za 1.148 milij., leto dni kasneje za 1.136 milij., leta 1931 je aktivnost padla na 705 milij. in lani celo na 343 milij. V prvih 9 mesecih t. l. je znašala aktivnost samo še 203·5 milij. Din in se ta aktivnost še stalno zmanjšuje. Vpoštevati pa je treba tudi še, da gre veliko našega izvoza kot tranzitno blago skozi Italijo in da je torej treba te zneske od naše aktivne bilance odbiti.

Iz vsega tega sledi, da je Italija na najboljši poti izravnati trgovinsko bilanco z našo državo v svojo korist. To tudi odgovarja političnim interesom Italije, ki stremi za novo politično in gospodarsko ureditvijo problema podonavskih držav. Nasprotno pa moramo vpoštevati, da je Italija eden naših najvažnejših odjemalcev, od katerega zavisi uspeh naše zunanje trgovine v zapadnih krajih naše države. Zato moramo stremeti za ugodno rešitvijo perečih trgovinskih vprašanj z Italijo, čeprav smo z Italijo v velikem političnem nasprotstvu. Vendar pa saj do lanskega leta to politično nasprotstvo ni igralo take vloge, kot bi bilo pričakovati. Iz statistike italijanske zunanje trgovine je razvidno, da je veliko nazadovanje našega uvoza živine v Italijo pripisovati veliko večjim dovozom iz Madjarske. Najbrže daje Italija Madjarom gotove ugodnosti, katerih ne uživa naša izvozna trgovina (v obliki preferencialov itd.), da so na ta način Madjari dosegli prednost pred nami. Naloga naše trgovinske politike je, da te prednostne carine odkrije in zagotovi našemu izvozu isti postopek kot madjarskemu.

Indeks cen Narodne banke je narastel. Podatki za oktober kažejo tole sliko (podlaga so cene v letu 1926 kot 100, v oklepajih podatki za september): rastlinski proizvodi 49·9 (48·0), živina in proizvodi 57·5 (58·2), mineralni proizvodi 75·2 (75·2), industrijski proizvodi 68·8 (67·6), skupni indeks 61·5 (60·7), izvozni predmeti 57·7 (56·7), uvozni predmeti 72·9 (73·2). V glavnem je dvig cen pripisovati višjim cenam koruze in pšenice. Posebno v koruzi je znaten izvoz, ki polagoma dviga cene. Med industrijskimi izdelki so narasle najbolj cene tekstilnih proizvodov radi izpremenjenega položaja na svetovnem trgu. Zeleti pa bi bilo, da predvsem narastejo cene kmetijskih proizvodov, da na ta način dobimo večje iznosne plačil iz inozemstva (ali v devizah ali pa odplačamo klirinške salde, ki nas posebno bremene v prometu s ČSR). Mimogrede omenjamo, da so se baš pretekli mesec razbila **trgovinska pogajanja s Češkoslovaško**, ki noče dovoliti radi svojega kmetijstva večjega uvoza naših kmetijskih pridelkov, na drugi strani pa tožijo Čehi o pasivnosti svoje trgovine z nami. Toda danes se dajo dolgovi

plačati le z blagovnim izvozom in nikakor drugače. Zato bodo pač morali Čehi popustiti, posebno, ker smo doslej bili zelo dobri kupci češkega blaga in je bila po vojni naša trgovinska bilanca s ČSR pasivna za skoro 9 milijard Din, kar je povzročilo tudi neugodne komentarje v našem tisku. Posebno se ti neugodni komentarji čutijo radi apelov na slovansko vzajemnost, katere večkrat čujemo s severa, toda brez praktičnih posledic.

Izkazi Narodne banke ne beležijo od srede oktobra pa do srede novembra znatnejših izprememb, kar dokazujejo naslednji podatki (v milij. Din) na dan 15. novembra (v oklepajih podatki za 15. oktober):

Aktiva: zlato 1.795.0 (1.794.9), valute 0.2 (0.3), devize 122.74 (118.2), skupno podlaga 1.917.9 (1.913.1), devize izven podlage 22.5 (42.9), kovani denar 210.5 (191.4), posojila: menična 1.866.8 (1.894.1), lombardna 308.5 (309.7), prejšnji predjudni državi 1.719.24 (1.718.1). **Pasiva:** bankovci v obtoku 4.257.1 (4.321.9), državne terjatve 6.6 (5.9), žiroračuni 649.95 (624.3), razni računi 483.4 (382.6), skupno obveznosti po vidu 1.139.9 (1.012.9), obveznosti z rokom 1.100.56 (1.163.9), skupaj obtok bankovcev in obveznosti po vidu 5.397.0 (5.334.8) milij., odstotek skupnega kritja 35.53 (35.86), od tega samo zlato kritje 33.25 (33.64) %.

Med aktivni bi bilo omeniti samo zmanjšanje deviz izven podlage, dočim so med pasivi najbolj povečani med obveznostmi po vidu razni računi, na katere se izvršujejo vplačila na kliringe. Obtok bankovcev je izredno nizek, ker ga je nadomestil obtok kovanega denarja. Vsega kovanega denarja imamo danes že za 1.200 milij. Din, katerega je bilo v prometu 989.5 milij. Din, ker je bil ostanek v blagajnah Narodne banke.

Skupni obtok denarja je znašal po podatkih Narodne banke konec meseca oktobra vsakega leta (v milij. Din):

	kovani denar	bankovci	skupno
1929	147	5.773	5.920
1930	143	5.572	5.715
1931	163	5.302	5.465
1932 (cenitev)	436	4.759	5.195
1933	1.010	4.342	5.352

Iz teh podatkov sledi, da sedanji obtok kovanega denarja in bankovcev skupaj ni tako velik kot je bil leta 1931, še bolj pa zaostaja za prejšnjimi leti, ko je ves naš obtok znašal okoli 6 milijard Din. Toda tedaj je tudi še funkcionalni žiralni denar, dočim je leta 1931 nastopilo tezavriranje bankovcev in je žiralni denar v cirkulaciji popolnoma zastal radi zapore denarnih zavodov. Sicer se je do 1. 1933 obtok bankovcev pospešil, toda nikakor ni mogel izravnati velikega primanjkljaja v količini razpoložljivega denarja. Te številke nam tudi dokazujejo, da bi se dal s povečanjem obtoka bankovcev ob izostanku žiralnega denarja žiralni denar zopet spraviti v gibanje, kar bi pomenilo mobilizacijo denarnih zavodov, kasneje pa bi se obtok bankovcev avtomatično zmanjšal, v kolikor bi se mobiliziral žiralni denar denarnih zavodov. Predpisov o kritju ni bilo treba vpoštevati, ker v takih slučajih po nepotrebnem omejujejo gibanje emisijske banke. Ta kršitev predpisov bi bila itak samo prehodnega značaja, da se vpostavi staro razmerje. Saj vidimo, da noben zakon na svetu ni tako močan, da ga ne bi sila razmer prekršila.

Poštna hranilnica izkazuje v oktobru nov dvig hranilnih vlog za 6.3 na 527.3 milij. Din. Od začetka leta pa do konca oktobra so vloge pri Poštni hranilnici narasle za 84.6 milij. Din in to predvsem iz naših krajev. Tudi vloge na čekovnih računih so narasle in sicer za 24.2 na 1.043.7 milij. Din. Povečalo se je tudi število čekovnih računov in vlagateljjev. Število računov je doseglo že 23.105. Podoben dvig hranilnih vlog je ugotoviti tudi pri Državni hipotekarni banki. V septembru je bil zabeležen dvig vlog za 7.2 milij. Din, torej še več kot pri Poštni hranilnici. Po stanju konec septembra so dosegle vloge pri Drž. hipotekarni banki 812.5 milij. Din. Od začetka leta pa do konca septembra so se vloge pri Državni hipotekarni banki povečale za 87.6 milij. Din, torej še bolj kot pri Poštni hranilnici. Skupno je znašal prirastek pri obeh zavodih (pri Poštni hranilnici do konca oktobra, pri Drž. hip. banki pa do konca septembra) 152.2 milij. Din. To se je zgodilo v dobi, ko so vloge ostalih denarnih zavodov nadalje padale in so ti denarni zavodi pogrešali podpore privilegiranih denarnih zavodov, ki so pa ves veliki dotok vlog porabili samo za svoje svrhe ter za kreditiranje države, ne pa za kreditiranje gospodarstva, ki je ostalo absolutno brez kreditnih virov in prepuščeno privatni iniciativi.

Naša zunanja trgovina se razvija ugodno. Po pasivnosti v avgustu so prinesli uradni podatki glavnega ravnateljstva carin pri finančnem ministrstvu aktivnost v znesku 56·4 milij. Din. Razvoj naše zunanje trgovine nam kaže naslednja tabela (v milij. Din):

	Uvoz		Izvoz	
	1933	1932	1933	1932
1. polovica	1.295·4	1.390·4	1.434·2	1.372·1
julij	236·9	199·1	270·3	172·2
avgust	284·3	233·4	276·3	216·5
september	259·3	298·7	315·7	272·8

Aktivnost je pripisovati občutnemu zmanjšanju uvoza ter velikemu povečanju izvoza, kjer je posebno narasel izvoz svežega sadja. V primeri s septembrom lanskega leta je uvoz po količini padel za 24·2 %, po vrednosti pa za 13·2 %. Nasprotno pa je naš izvoz narasel po količini za 43·65 %, po vrednosti pa za 15·7 %. Vendar tem številkam ne smemo pripisovati prevelikega pomena, da bi sklepali na občutno izboljšanje našega gospodarskega položaja sploh. Pomisliti je treba namreč, da se skoro vsa naša zunanja trgovina razvija v kliringih in da pride iz izvoza prav malo deviz. Velika aktivnost naše zunanje trgovine služi deloma za izravnanje saldov v raznih kliringih, ker navsezadnje uvoza inozemskih industrijskih izdelkov ne moremo drugače plačati kot z izvozom naših kmetijskih pridelkov. Pri sedanjih nizkih cenah kmetijskih pridelkov tudi ne moremo več uvažati onih količin kot nekdanj. Zato se je zmanjšal tudi uvoz, saj je tudi kreditiranje plačila uvoznega blaga skraćeno na minimum. Iz tekočih sredstev pa si moremo privoščiti le malo tujih izdelkov. Življenski standard najvažnejšega kupca v naši državi, to je kmeta, je padel na minimum in statistike dokazujejo, da pada vedno bolj tudi poraba življenskih potrebščin, ki so kmetijski pridelki. Vsekakor bo morala biti ena prvih nalog umne državne politike, da kakorkoli dvigne kupno moč kmeta, kajti le tako je pričakovati splošnega izboljšanja konjunktura pri nas.

Skupno je izkazovala naša zunanja trgovina v prvih 9 mesecih pri uvozu 2.075·85 milij. in izvozu 2.287·6 milij. aktivnost v znesku 211·7 milij. Din. Lani je pri uvozu 2.121·6 milij. in izvozu 2.033·6 milij. bila zabeležena pasivnost v skupnem znesku 88·0 milij. Din. Primerjajoč letošnji uvoz z lanskim je padel po količini za 9·4, po vrednosti pa za 2·2 %, nasprotno pa je naš izvoz narasel po teži za 30·8 %, po vrednosti pa za 12·5 %. To dokazuje večji padeč cen izvoznih kmetijskih proizvodov.

Na delovnem trgu imamo že podatke Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani ter bolniške blagajne Trgovskega bolniškega in podpornega društva za mesec oktober. V primeri s septembrom je število zavarovancev pri OUZD padlo v neznatni meri, za 245, dočim se je pri Trg. boln. in podp. dr. povečalo za 63. Pri Okrožnem uradu je letos v oktobru število zavarovancev celo višje kot oktobra lani, v še večji meri pa je v primeri z oktobrom lani naraslo število članov pri Trg. boln. in podp. dr. V naslednjem navajamo nekaj statistike z našega delovnega trga:

	OUZD		TBPD	
	1932	1933	1932	1933
september	79.197	78.985	5.861	6.479
oktober	77.933	78.740	5.901	6.542

To dokazuje, da so se razmere ustalile in da je celo nastopil delen preokret na bolje. Izboljšanje je zlasti vidno pri ženskah, kjer je razvoj tekstilne industrije povzročil veliko večjo zaposlenost.

T O I N O N O

Trgovski koledar 1934

Trgovsko društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani je izdalo XX. letnik tega našega koledarja. Razposlalo ga je širom banovine trgovcem in sotrudnikom. Koledar je spretno in večše uredil dolgoletni urednik Fr. Zelenik tako,

da ustreza željam in potrebam trgovskih vrst.

Vajenec, pomočnik, skladiščnik, potnik, poslovodja in knjigovodja ter kontorist, kakor tudi šef, vsakdo bo našel mnogo potrebnih pojasnil za vsakdanje poslovno življenje v tem priločnem ko-

ledarčku. Pri vsem tem pa obsega tudi prav koristne migljaje in navodila poleg raznih tabel za različne trgovske stroke.

Koledar toplo priporočamo vsem našim čitateljem s prošnjo, da ga obdržijo vsi, ki so ga dobili po pošti. Pripominjamo pa seveda, da ga naj tudi vsi plačajo po priloženih položnicah, kajti le tako bo Merkurju mogoče vršiti v teh časih lepo, toda težko nalogo kulturnega in vzgojnega dela med našimi ljudmi.

Stečaji, prisilne poravnave in posredovalna postopanja

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za dobo od 1. do 31. oktobra sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo preteklega leta):

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 1 (6), Savski 1 (9), Vrbaski — (—), Primorski 2 (1), Drinski — (3), Zetski — (4), Dunavski 2 (5), Moravski 1 (4), Vardarski 2 (3), Beograd, Zemun, Pančevo 5 (1).

2. Otvorjene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini — (16), Savski — (19), Vrbaski 1 (2), Primorski — (2), Drinski — (6), Zetski — (4), Dunavski 1 (10), Moravski — (—), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo — (4).

3. Otvorjena posredovalna postopanja:

V Dravski banovini 25, v Savski 94, Vrbaski 2, Primorski 3, Drinski 9, Zetski 1, Dunavski 4, Moravski 1, Vardarski 2, Beograd, Zemun, Pančevo 4.

4. Odpravljeni stečaji:

V Dravski banovini 4 (7), Savski 7 (8), Vrbaski — (1), Primorski 2 (2), Drinski 5 (4), Zetski — (5), Dunavski 8 (17), Moravski 5 (3), Vardarski 4 (7), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (2).

5. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 7 (16), Savski 6 (9), Vrbaski 2 (2), Primorski 4 (5), Drinski — (15), Zetski — (5), Dunavski 3 (24), Moravski — (2), Vardarski 2 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (11).

Skladi velikih dobrotnikov Srbskega trgovskega združenja

Pred kratkim je priredilo Srbsko trgovsko združenje v Beogradu v Saborni cerkvi spominjsko slavnost v čast umrlim velikim dobrotnikom. Po končani

cerkveni svečanosti se je vršila v domu Srbskega trgovskega združenja seja, na kateri se je poročalo o stanju skladov velikih dobrotnikov. Stari beograjski trgovci so se namreč često v svojih oporokah spomnili svoje stanovske organizacije in ji določili premično ali nepremično premoženje, ki naj se uporablja v določen namen.

Tako so nastali skladi, ki jih upravlja Srbsko trgovačko združenje. Ti skladi so:

Sklad Vančela Tome: Nepremičnina, zabeležena v inventarju s 550.000 Din, a je vredna preko 5 milijonov dinarjev. Nosi letno 456.000 Din dohodkov. Tudi v gotovini pri Hipotekarni banki trgovskega sklada je naloženih 111.185 Din. Iz tega sklada je bilo dano Beograjski trgovski omladini za njeno šolo 110.000 dinarjev in za nabavo knjig za 72 učencev-stipendistov tega sklada. Za razne podpore je bilo izdano iz sklada 9000 dinarjev. Za nabavo obleke 72 stipendistom se je izdalo iz sklada 71.427 Din.

Sklad Mladena Veljkovića obstoja iz gotovine 180.000 Din in 10 delnic Srbske banke v Zagrebu 750 Din. Iz tega sklada dobiva podpora šest oseb.

Sklad Ignjata Daničića, 340.000 Din gotovine. Iz sklada prejema podpora 18 oseb.

Sklad Dimitrije Nikolajevića in sklad Mihajla S. Milovanovića znašata vsak po 12.000 Din.

Industrijalizacija naše države

»Vremek« je pred kratkim objavilo zanimiv članek o naši zunanji trgovini, poljedelski proizvodnji ter o položaju na svetovnem trgu v zvezi z našim izvozom.

Med drugim pravi: Poljedelstvo daje vedno manjši dohodek in kupna moč širokih plasti naroda postaja vedno slabjša. Neizogibna posledica tega bo povečanje brezposelnosti. Ker izvoz poljskih pridelkov vedno bolj pada, imamo vedno manj deviz za nakup industrijskih proizvodov v inozemstvu.

Treba je torej, da jih sami proizvajamo — drugega izhoda ni. Mi jih moremo sami proizvajati, to je, da pospešimo industrijalizacijo ter zaposlimo one mnoge, ki izgubljajo zaslužek v poljedelstvu. V poslednjem času se opaža pri nas dokajšen industrijski dvig, a na industrijalizaciji ne delamo mi, marveč po večini tujci.

Industrijalizacija države je zahteva sedanjega časa, proti kateri je vsaka borba zaman. Naša prva dolžnost je torej, čuvati nad tem, da bo ta industrijalizacija v skladu z našimi narodnimi inte-

resi, da bo naša mlada, sedanja in bodoča industrija nacionalna in jugoslovanska. Izvede naj se industrijalizacija po načrtu.

Naše največje lesno-industrijsko podjetje »Šipad«

»Šipad«, to je »Šumsko-industrijsko podjetje Dobrljin-Drvar, a. d.«, je eno izmed največjih državnih podjetij, a največje v lesni stroki.

»Šipad« izkorišča 9 gozdnih področij na ozemlju Vrbaske banovine z 90-67 ha površine, godne za izkoriščanje.

Za izkoriščanje teh šum je zgrajeno 338 km gozdno-industrijske železniške proge, ki služi tudi javnemu prometu, in 244 km gozdne železnice za izvoz lesa. Za spuščanje lesa po vodi je urejena reka Sama v dolžini 60 km in plovejo splavi 90 km do Dobrljina.

Za predelavo lesa ima podjetje 200 strojev z 2000 HP pogonske sile. Za trgovski promet je zgrajena posebna luka v Šibeniku s kapaciteto 30.000 m³ rezanega lesa.

Pri izkoriščanju gozdov je zaposleno stalno 10 inženjerjev, 100 uradnikov in povprečno 2700 delavcev. Na delovnih mezdah se izda poleg tega povprečno še 1.200.000 Din letno.

Vrednost proizvodov, ki jih to podjetje vsako leto stavlja v promet, se cení povprečno na 100 milijonov Din.

Korporacijski sistem

Mussolini je pred Narodnim svetom korporacij iznesel v svojem govoru svoje misli o bodoči gospodarsko-politični preosnovi.

Osnovna ideja njegova je osnovanje korporacij. Ta oblika naj ureja vse gospodarsko življenje. Mussolini je napovedal izpremembo ustave, ki naj jo izvede fašistični svet.

Zgraditev korporacij naj bi se izvršila postopno. S časom naj bi se vse sile naroda združile v korporacijah. To ne pomenja podržavljenje gospodarstva, marveč enotno ureditev pod zaščito države, da se na ta način prepreči vsak dualizem med politiko in gospodarstvom in vsako samovoljno postopanje posameznih gospodarskih skupin v škodo celote. Ukiniti bi bilo zbornico in jo nadomestiti z nacionalnim svetom korporacij.

Sovjeti omejujejo uvoz

Primerjajoč zaključke zunanje trgovine Rusije v letih 1931 ter 1932 in v prvem polletju 1933 vidimo uprav presenetljivo spremembo: trgovska bilanca zunanje trgovine Rusije v letu 1931 se

je zaključila s pasivom 293.8 milijonov rubljev, leta 1932 s pasivom 134.8 mil. rubljev, a bilanca prvega letošnjega polletja izkazuje aktivnost 33.5 mil. rubljev, koja aktivnost je pa pač že napovedana po zmanjšani lanskí pasivnosti napram letu 1931. Aktivni saldo zunanje ruske trgovine je posledica sistematične omejitve uvoza, ki se je pričela že v drugi polovici l. 1932 in ki se je letos s posebno ostrožjo nadaljevala. Dočim je padel uvoz od prvega lanskega polletja do prvega letošnjega polletja za 53 odstotkov, je padel izvoz v isti dobi samo za 18 odstotkov.

Številke importa v milijonih rubljev so sledeče:

Doba	Uvoz	Izvoz
1. polletje 1932	405.7	275.2
2. polletje 1932	293.0	286.7
1. polletje 1933	190.9	224.6

Pri ocenjevanju vzrokov te velike importne omejitve moramo upoštevati strukturo uvoza, obstoječega v treh četrtinah iz produktijskih sredstev in industrijskih sirovin, tako da je importni padec v teh blagovnih skupinah odločilen za skupni import. — Vzrok omejitve importa je v prvi vrsti skrb za rusko plačilno bilanco, in, kakor razmere kažejo, se v bližnji bodočnosti ne bo nič spremenilo. Novi odnošaji do Zedinjenih držav, o katerih beremo prav v zadnjih dneh, bi utegnili vse to popolnoma izpremeniti. A do tedaj moramo še počakati.

Glede eksporta moramo omeniti veliki padec v izvozu agrarnih pridelkov, kar je pač posledica težkih prehranitvenih možnosti v Rusiji sami. Izvoz ostalih najvažnejših blagovnih skupin se je mogel kljub izostalemu izvozu v Veliko Britanijo še precej dobro držati, pri čemer omenimo, da se je spor z Veliko Britanijo v drugem letošnjem četrtletju poravnal in da je ta poravnava pripomogla k okrepitvi izvoznih števil. Podamo seznam najvažnejših izvoznih predmetov v milijonih rubljev:

Vrsta	1. polletje	
	1932	1933
Zito in sočivje	24.1	9.6
Lan	10.7	9.4
Kožuovina	26.3	23.5
Les	30.0	22.4
Nafta in njeni produkti	47.7	44.9

Glede udeležbe inozemstva na ruski zunanji trgovini ni bilo v prvem letošnjem polletju napram prejšnjim dobam nobenih bistvenih sprememb, izvzemši padec trgovine z Veliko Britanijo. Sledi seznam:

Uvoz v Rusijo v odstotkih

	1. polletje		
	1931	1932	1933
iz Nemčije	37.2	46.4	51.9
iz Vel. Britanije	6.6	13.0	9.6
iz Italije	2.7	3.9	4.9
iz USA	20.8	4.5	3.1
iz Kitajske	4.2	5.4	8.4

Izvoz iz Rusije v odstotkih

	1. polletje		
	1931	1932	1933
v Nemčijo	15.9	17.4	21.4
v Vel. Britanijo	32.8	23.8	14.2
v Italijo	4.9	4.6	5.0
v USA	2.8	3.0	2.4
v Kitajsko	7.7	11.6	10.3

Nemčija je bila v prvem letošnjem polletju tako v izvozu kot v uvozu Rusije daleč spredaj, posebno v uvozu. Kako bo sedaj, ko sta si Nemčija in Rusija tako navzkriž in ko beremo, koliko naročil v Nemčiji je Rusija stornirala? In če pride do pogodbe z USA? Beremo tudi o pogajanjih Rusije z Belgijo in Holandijo glede uporabe pristanišča Antwerp, ki naj nadomesti Hamburg. Itd. Kaj pride?

Preosnova svetovnega sladkornega trga

Politični nemiri na Kubi niso ostali brez vpliva na oblikovanje sladkornih cen. Saj je Kuba med prvimi producenti sladkorja, s povprečno eno petino vse svetovne produkcije. Glavni vzrok sladkorne krize so pa starejši in gredo nazaj v vojno dobo. Prej je bil pesni sladkor daleč v ospredju, a vojna je zadelala najbolj tiste kraje, ki so producirali največ sladkorne pese — Poljsko, Nemčijo, Belgijo, Severno Francijo. — V vojni je bilo uničenih 70 odstotkov evropske sladkorne industrije. Namesto pese so pričeli gojiti med vojno sladkorni trst, in seveda tudi po vojni niso hoteli z njegovo produkcijo prenehati; najpomembnejši producenti trsta so Kuba, Java, Filipini, Portorico, Egipet, Havai itd. Največ trsta goji sicer Indija, a tam porabijo ves sladkor doma in so ga morali še uvažati; zato Indija na svetovnem tržišču ne pride v poštev, razen, v kolikor nič več ne kupuje. Njena sladkorna industrija se je v zadnjem času izredno razvila. Leta 1931/32 je delalo v Indiji samo 30 tovarn, leta 1932/33 že 57 in za sedanjo sezijo 1933/34 je 53 novih tovarn v delu. Ves indijski konsum bo s tem krit. Tudi Japonska, kjer prej o sladkorju nismo mogli dosti govoriti, si je ustvarila na otoku Formosa takšno sladkorno bazo, da prihaja z njeno produkcijo polagoma že na svetovni trg. Indija in Japonska sta kupovali

prej v prvi vrsti sladkor na Javi. Ravno tako so ameriške Zedinjene države svojo produkcijo izdatno pomnožile. Vidimo torej, da se je produkcijska baza prav zelo premaknila.

A tudi v Evropi sami se je produkcija temeljito spremenila. Važne importirke prejšnjih dni Italija, Francija in Španija krijejo sedaj svojo potrebo same. Posebno svojevrstne so razmere v Veliki Britaniji. Pred vojno tam sploh niso gojili sladkorne pese in so mislili, da tudi uspevati ne more. Pa so poskusili, in šlo je. Brez vsakega ozira na sladkorno produkcijo lastnih kolonij so pričeli s subvencijsko politiko velikih izmer in so izdali v zadnjih osmih letih okoli 20.000 funtov za sladkornopesno industrijo. Sedaj more Velika Britanija svoj konsum v precejšnjem obsegu kriti že sama.

Vobče se more reči, da prodajo danes dežele sladkornega previška šest milijonov ton sladkorja manj kot so ga prodale prej; največ trpita pri tem Kuba in Java. Nakupna moč sladkornih producentov, ki je za dežele industrijskega eksporta zelo važna, je danes skoraj izginila. Pride k temu še, da je vsled drugih činiteljev svetovne gospodarske krize padla v trgovini se nahajajoča množina sladkorja ravno na polovico.

Sladkorno produkcijo Evrope (sirovi sladkor) v kampanji 1933/34 cenijo na ca 6 milijonov ton; prva je Nemčija z 1,350.000 tonami, nato Francija 900.000, Češkoslovaška 550.000, Anglija 460.000, Poljska 360.000, Španija 310.000, Švedska 290.000, Italija 290.000, Holandija 270.000, Belgija 240.000, Danska 230.000 itd.

Življenjsko zavarovanje po svetu

V povojni dobi se je jako razvila štednja v obliki življenjskega zavarovanja. Zlasti je način štednje napredoval v industrijskih državah, manj v agrarnih državah, med katere spada tudi naša država in v kateri je štednja v tej obliki dokaj zaostala v svojem razvoju. Gospodarska sila naroda se odraža v veliki meri tudi v štednji.

Kako je izvedeno življenjsko zavarovanje, kaže sledeči pregled:

Na Češkoslovaškem obstoja 1,680.523 zavarovalnih polic, zavarovana vsota pa znaša 27.605.637.000 Din.

Nemčija deli življenjsko zavarovanje v navadno (zasebno) zavarovanje in narodno zavarovanje. Navadno zavarovanje izkazuje 3.342.259 polic z zavarovano vsoto 164.429.801.000 Din; narodno zavarovanje pa 13.075.079 polic in 61.484 milijonov 467.500 Din zavarovane vsote.

Francija in Anglija izkazuje v navadnem in narodnem življenjskem zavarovanju: Francija 3,324.047 polic s 93 tisoč 458,340.000 Din zavarovane vsote, Anglija pa 13,170.093 polic s 472.125 milijoni 834.000 Din.

Italija izkazuje skupno 1,064.825 polic in 46.680,000.000 Din zavarovane vsote.

Holandija ima navadno in narodno življenjsko zavarovanje in sicer v navadnem 1,194.680 polic z 48,664,320.000 dinarjev zavarovane vsote, v narodnem zavarovanju 8,549.227 polic z 20.064 milijoni 625.000 Din.

V Avstriji znaša število življenjsko zavarovanih 1,024.521 in znaša zavarovana vsota 15.801,976.000 Din.

Združene države Amerike, ki imajo tudi navadno in narodno zavarovanje, izkazujejo v navadnem zavarovanju 28 milijonov 807.192 polic s 4,179.593 milijoni 600.000 Din zavarovane vsote; v narodnem zavarovanju pa 74,526.630 polic z 879.520,320.000 Din zavarovane vsote.

Skupno znaša torej število zavarovalnih polic v zgoraj navedenih državah 103,333.822 polic, zavarovana vsota pa 5,059.113,920.000 Din.

Napram tej v življenjskozavarovalni obliki izraženi štednji v zgoraj označenih državah, pa znaša v naši državi število zavarovalnih polic le 128.458, zavarovana vsota pa 3.969,000.000 Din.

Postopek in pravno stanje napram tujim podjetjem

Meseca novembra 1929 je Društvo narodov sklicalo v Pariz mednarodno konferenco, na kateri se je razpravljalo o postopku napram tujcem. Gospodarski odsek Društva narodov je predložil konferenci osnutek mednarodne konvencije, ki naj bi uravnala in izenačila postopek posameznih držav s tujimi podjetji, ki se naselijo v dotični državi. Gre tu edino za delniške in druge trgovske družbe in sicer industrijske, finančne, zavarovalne družbe, oziroma za podjetja, katerih cilj je dobiček.

Obširna anketa, ki se je z ozirom na ta osnutek razvila, je ugotovila, da je v pogledu postopka napram tujim podjetjem razlikovati v zakonodaji tri glavne skupine. V prvo skupino spadajo države z liberalnim režimom v pogledu tujih družb. V teh državah je snovanje tujih družb prosto pod pogojem, da se prilagode predpisom in obstoječim zakonom o družbah, posebno pa, da izpolnjujejo vse formalnosti, ki veljajo v dotični državi za emisijo delnic in obveznic.

V drugo skupino spadajo države, v katerih je osnovanje tujih družb vezano na posebno dovoljenje.

V tretjo skupino spadajo končno države, ki brez ozira na predhodno dovoljenje omejujejo s posebnimi predpisi svobodo dela tujim družbam in sicer s prepovedjo ali omejitvijo pridobivanja nepremičnin, s prepovedjo izvrševanja gotovih poslov, z omejitvijo pravice odločati samostojno o nastavitvi upravnega osebja.

Ta neenakost pravnega stanja v posameznih državah povzroča podjetjem, ki se hočejo razširiti ali naseliti v drugih državah, velike težave.

Anketa je ugotovila, kakšno je pravno stanje v postopku napram tujim družbam v poedinih državah.

V Češkoslovaški se zahteva od tujih družb visoka kavicija. — V južno-ameriških državah streme po uvedbi državnega monopola glede odločanja o naseilitvi tujih podjetij.

Na Švedskem in Norveškem tujci ne morejo biti ustanovitelji delniških družb. Na Švedskem ne morejo imeti tujci več nego eno petino, na Norveškem pa ne več nego eno desetino v podjetje vloženega kapitala. Tujec ne more biti niti član uprave, niti član ravnateljstva, niti prokurist. Izjeme more napraviti le dovoljenje od strani vlade.

Na Danskem tuje družbe sploh ne morejo otvarjati agentur, niti podružnic.

Na Finskem in v Letoniji mora biti v industrijskih podjetjih $\frac{1}{3}$, v ostalih podjetjih pa $\frac{2}{3}$ članov uprave finskih, odnosno letonskih državljanov.

Slično je urejeno to v Jugoslaviji in Rumuniji, kjer se ne izda dovoljenje za osnovanje družb tujcem, če ni v podjetju najmanj polovica domačega kapitala ter če večina članov uprave nima jugoslovanskega, odnosno rumunskega državljanstva. V obeh državah se plačuje davek na celotni družbeni kapital.

Prav tako morajo biti v Švici v večini člani uprave tujih podjetij švicarski državljanji, ki stalno bivajo v Švici. Poleg tega mora imeti najmanj en član uprave — Švicar, pravico podpisa.

Za uveljavljenje konvencije, ki naj bi uravnala in kolikor možno izenačila pravno stanje tujih podjetij v posameznih državah, se je zavzela zlasti Mednarodna trgovska zbornica, ki predlaga vladam držav, ki so zainteresirane na vprašanju družb, ki razširijo, odnosno preselijo svoje obratovanje v inozemstvo, da se sporazumejo in osvoje konvencijo, ki naj sedanje različno pravno stanje izenači.